

voorbereid door Verenigingsbureau van Nevedi
datum 16 juli 2020

Welke bijdrage levert de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) in het stikstofdossier?

Boeren voorop en daarmee het belang dienen van de diervoedersector:

Het overheidsbeleid en doelen die daarin geformuleerd worden, staan vaak aan de basis van de werkplannen die Nevedi van jaar tot jaar opstelt en bespreekt met haar leden. Dat geldt dus ook voor de doelen rond reductie van ammoniakemissie in Nederland. Kern is dat Nevedi zich goed realiseert dat welzijn van de veehouder en zijn dieren aan de basis staan van een gezonde diervoedersector. Reden waarom Nevedi altijd samenwerkt met de boerenorganisaties en andere ketenpartners om te zorgen dat de belangen van de boeren bij de overheid gediend worden. Deze belangen maar ook de dialoog met diverse andere organisaties worden ondersteund met onze deskundigheid op gebied van diervoeders. Uiteraard zit Nevedi zelf aan tafel bij relevante partijen als dat wenselijk of nodig is.

Nevedi is medeverantwoordelijk om doelen te behalen

De diervoedersector, verenigd in haar branchevereniging Nevedi, is nauw betrokken bij de discussies over het nationale stikstofbeleid dat zich afgelopen tijd heeft toegespitst op het ammoniakbeleid. De impact van dat beleid heeft grote gevolgen voor de bij Nevedi aangesloten diervoederproducenten en haar klanten. Via diervoeding kan een bijdrage worden geleverd om de uitstoot van ammoniak te verminderen en zodoende de depositie van stikstof te reduceren. Nevedi ziet het daarom al meer dan tien jaar als haar medeverantwoordelijkheid om via diervoeding een bijdrage te leveren aan geformuleerde doelstellingen in het nationale stikstofbeleid.

Programmatistische aanpak stikstof

Zo was Nevedi reeds betrokken bij het beleidskader PAS uit 2014 en tekende het mede de overeenkomst 'generieke maatregelen in verband met het programma aanpak stikstof' met andere sectorvertegenwoordigers en toenmalig staatssecretaris Sharon Dijksma. Met die overeenkomst spraken de partijen onder andere af dat via diervoeding een aanzienlijke ammoniakreductie moest worden bereikt. Hoewel Nevedi heeft kunnen laten zien dat de eiwitgehalten in de aan melkveebedrijven geleverde mengvoeders sindsdien significant zijn gedaald, steeg de ammoniakuitstoot in de daaropvolgende jaren door andere invloeden zoals het aantal melkkoeien dat werd gehouden. Daarover was Nevedi samen met boerenorganisaties met het ministerie in overleg toen de afdeling bestuursrecht van de Raad van State op 29 mei 2019 haar uitspraak deed en de PAS in feite ophield te bestaan.

Ontstaan Landbouw Collectief (LC) en positionering Nevedi

In de fase na de uitspraak van de Raad van State was het ministerie maar ook de sector zoekende naar wat de gevolgen van die uitspraak nu eigenlijk waren. Tot de zomer van 2019 leek het rustig. In de zomer bleek dat naast landbouw ook de woningbouw, logistiek en infrastructuur hard geraakt werden door de uitspraak van de Raad van State. De dynamiek die dat met zich meebracht zorgde ervoor dat diverse belangengroepen zich schrap zetten en dat minister Schouten haar ambtenaren overuren liet draaien om de oplossing van dit vraagstuk te onderzoeken. De gewraakte uitspraken uit de Tweede Kamer over 'halvering van de veestapel' en ongefundeerde meningen in de media maakten het gevoel van onrechtvaardigheid en onjuistheid van politieke wensen groter. Boeren kwamen in opstand. Het waren de druppels die de emmer deed overlopen. Nadat veehouders al jarenlang hebben bijgedragen aan oplossingen én daarmee ook daadwerkelijk bijdragen hebben geleverd aan diverse beleidsdoelen, blijft erkenning voor dat werk en (economische) waardering uit. Op 1 oktober 2019 stond het Malieveld daarom voor het eerst vol met tractoren en protesterende boeren. Nevedi leden zorgden direct en indirect voor support aan deze boeren. Nevedi directeur Henk Flipsen sprak op het Malieveld namens de toeleverende en verwerkende industrie. Hij bevestigde daarin de brede steun vanuit de periferie voor de zorgen en ongenoemens die er leefden onder de boeren.

Kort daarop volgden meerdere protesten en minister Schouten realiseerde zich dat ze samen met de sector moest werken aan een oplossing en aanpak. Door de primaire sectoren werd het LC) opgericht met Aalt Dijkhuizen als haar voorzitter. Nevedi stelde zich op het standpunt (mede op verzoek van het LC) dat het zelf geen rechtstreekse contacten zou leggen met het ministerie maar steeds via het LC haar inbreng te leveren. Dit betekende dat er van week tot week en in sommige periodes ook van dag tot dag nauwe en goede contacten werden onderhouden met het LC. Nevedi medewerkers en specialisten maakten deel uit van de beraadslagingen en steunden die gevraagd en ongevraagd met specialistische diervoederkennis. Dit kwam onder andere tot uiting in het rapport 'Uit een gecreëerde impasse' dat in november 2019 werd aangeboden aan de minister. In de daarop volgende maanden voerde het LC herhaald overleg met het Kabinet over de invulling van het stikstofbeleid.

Brief Nevedi in december aan Ministerie LNV

In december 2019 stuurde Nevedi (in afstemming met het LC) een aangetekende brief aan het ministerie van LNV waarin werd benadrukt dat de voertechnische aspecten van het stikstofbeleid alleen en uitsluitend via het LC werden besproken. Daartoe was een technisch overleg door het LC ingericht. In genoemde brief werd gesteld dat er meer belangrijke dossiers zijn die aan de diervoedersector raken zoals bijvoorbeeld de opkoopregeling van varkensbedrijven. Nevedi heeft erop gewezen dat het graag met de minister een bestuurlijk overleg aanging om te voorkomen dat ze onomkeerbare besluiten zou nemen die tot grote schade leiden in de diervoederindustrie. De minister is herhaald uitgenodigd voor een werkbezoek om dit bestuurlijk overleg te houden. In april heeft Nevedi wederom een brief gestuurd en gewezen op de schade en risico's voor onze sector en daarbij opnieuw een uitnodiging tot haar gericht voor een werkbezoek. Tot dusverre is het daar niet van gekomen.

Inzet Nevedi in LC op diervoeding

In het genoemde rapport 'Uit een gecreëerde impasse' maar ook in de vervolggesprekken met het ministerie is door de sector (LC én Nevedi) er op aangedrongen om in te zetten op een aanpak die ondernemers de ruimte geeft om te kiezen voor die maatregelen die het beste passen bij zijn of haar bedrijfsvoering. Wat diervoeding betreft zijn er vooral in de melkveehouderij mogelijkheden om de RE-gehalten verder te verlagen. Voor varkens- en pluimveevoeders is dat op korte termijn niet realistisch en minder voor de hand liggend. Kijkend naar melkvee is door Nevedi steeds aangegeven dat het van belang is om maatregelen op rantsoenniveau te bezien. De basis van dat rantsoen is gelegen in het ruwvoer. Door via (grasland)management en mestaanwending slimme invloed uit te oefenen, kunnen nog slagen worden gemaakt in de eiwitkwaliteit van het gewonnen ruwvoer en daarmee de behoefte aan aanvullend eiwit via aan te voeren krachtvoer. Voor een aanpak gericht op alléén aangekocht (meng)voer is vanaf het begin gewaarschuwd als zijnde niet effectief noch efficiënt. Deze inzet heeft Nevedi intern maar ook publiek herhaald uitgedragen. Er zijn vele berichten in de media en vakbladen maar ook enkele radio-interviews waarin Nevedi haar positie niet onder stoelen of banken heeft gestoken.

De drie sporen voor melkvee

In het overleg tussen het LC en het Kabinet ontstond eind 2019 de ruimte om op technisch niveau de aanpak voor melkvee uit te werken. Nevedi heeft daarop in beginsel haar input geleverd aan de werkgroep Melkvee binnen het LC dat een eerste plan ontwikkelde. Terwijl dit overleg was opgestart tussen LC en het Kabinet verraste minister Schouten het LC door onverwacht en zonder overleg een voorstel voor de 'Spoedwet aanpak stikstof' in december ter goedkeuring voor te leggen aan de Tweede Kamer met in dat voorstel een aanpassing van de Wet Dieren waarmee de minister voor zichzelf een bevoegdheid creëerde om in te grijpen in de samenstelling van diervoeders. Deze regeling werd in december goedgekeurd zonder al te veel opmerkingen.

Er heerste intussen een oplossingsgerichte houding en er werd aan een plan gewerkt. Dat plan behelsde drie pijlers: ruw eiwit verlaging op rantsoenniveau, verdunning van de mest en stimuleren van weidegang. In een latere fase vonden verschillende technische overleggen plaats op uitnodiging van het ministerie van LNV om het plan van het LC verder uit te werken. Nevedi nam daar steeds aan deel en leverde daar de technische inzichten ten dienste van het proces. Een belangrijk onderdeel daarvan was het werk om te komen tot een

prestatie-indicator (KPI) die in de praktijk bruikbaar en acceptabel is en die een sterke relatie heeft met de ammoniakuitstoot. Hier heeft Nevedi op verzoek van het LC veel energie in gestoken. In het overleg met LNV en NVWA werd evenwel duidelijk dat het voor een aanpak op rantsoenniveau onmogelijk was om te komen tot iets dat in de ogen van LNV/NVWA voldoende geborgd en tot op hexagoonniveau inrekenbaar kon worden gemaakt. Toen het LC op 1 april het overleg met de overheid opschortte betekende dat de facto ook het einde van het gesprek over de voeraanpak.

De krachtvoermaatregel van minister Schouten

Alle waarschuwingen vanuit de sector ten spijt publiceerde minister Schouten op 6 mei toch haar tijdelijke maatregel gericht op alléén het aangevoerde krachtvoer. Nevedi is inhoudelijk niet betrokken geweest bij de ontwikkeling van die wet. In navolging van de publicatie heeft Nevedi wel direct het technische gesprek gezocht met het ministerie om a) de regeling goed te kunnen begrijpen en b) de onderbouwing te kunnen doorgronden. Dat laatste is jammer genoeg nog steeds niet mogelijk omdat de basisdata niet zijn vrijgegeven. In het overleg met LNV is ook duidelijk gemaakt dat Nevedi zich zorgen maakt over de effecten van de maatregel. Deze maakt het melkveehouders onmogelijk om de rantsoenen te optimaliseren naar de behoefte van hun dieren. Dat zal leiden tot problemen met diergezondheid, dierenwelzijn, productieverlies en kosten. Die zorgen heeft Nevedi ook in een brief d.d. 12 mei 2020 aan de Tweede Kamer fracties gestuurd en verspreid onder de relevante stakeholders. Ook zijn naar aanleiding van genoemde brief rechtstreekse contacten gelegd met Tweede Kamerleden voor een toelichting op de bezwaren. Het gevolg was wederom media aandacht en er werden vragen gesteld in de Tweede Kamer. De politieke druk op minister Schouten nam toe.

De alternatieve aanpak van de sector

In de onrust die ontstond over de voermaatregel van minister Schouten en in het debat dat daarop volgde in de Tweede Kamer gaf de minister aan open te staan voor een alternatief sectorplan zolang dat inrekenbaar was en tot minimaal hetzelfde effect (NH3 reductie) leidde. Nevedi stond op dat moment al enige tijd in contact met de groep van melkveeorganisaties die zich hadden verenigd in 'de melkveegroep'. Er zijn diverse opties voor alternatieve aanpakken geanalyseerd en besproken. Dat begon met de optie om de ammoniakreductie die sinds de uitspraak van de Raad van State al was gerealiseerd in te rekenen. Toen die optie niet acceptabel bleek, is een aantal alternatieven uitgewerkt die erop gericht waren om de maatregel van minister Schouten aan te passen; a) rollend gemiddeld RE-gehalte in plaats van een harde norm, b) het uitsluiten van een aantal diercategorieën of c) het aanpassen van de matrix van RE-gehalten. Toen ook die opties niet werden geaccepteerd door het ministerie, is gewerkt aan een optie om op vrijwillige basis een reductie van 3% RE-aanvoer te realiseren. In een eerste versie van dit plan ging dat om een reductie op sectorniveau maar omdat deze niet op hexagoonniveau inrekenbaar was is de variant ingebracht dat een melkveehouder ervoor kan kiezen om a) de krachtvoermaatregel van Schouten uit te voeren of b) op bedrijfsniveau het aangevoerde RE volume met 3% te beperken ten opzichte van de referentieperiode van 1 september 2018 t/m 31 december 2018. Over deze plannen is verschillende keren, op ambtelijk en bestuurlijk niveau overleg gevoerd tussen ministerie en de sector (waaronder Nevedi).

Dit laatste plan laat minister Schouten nu doorrekenen door het PBL nadat de Tweede Kamer haar daar met een aangenomen motie Geurts/Harbers op 2 juli toe oproep. Minister Schouten heeft inmiddels laten weten dat het PBL die doorrekening eind augustus aanlevert. Dit wordt door de sector als veel te laat gezien. Voor de implementatie van, de communicatie over en anticipatie op het sectorplan dan wel de krachtvoermaatregel is tenminste een maand de tijd nodig om dit in gang te zetten. Een maand -midden in de zomervakanties- is eigenlijk zelfs te krap. Nevedi zet hier, samen met de melkveegroep en de KNMvD nu druk op richting het ministerie.

Stichting Stikstof Claim

Intussen heeft de Stichting Stikstof Claim recent laten weten dat het de rechtsgeldigheid van de krachtvoermaatregel van minister Schouten bij de Europese Commissie heeft betwist. Er is bij de Europese Commissie op aangedrongen om de maatregel in Brussel niet goed te

keuren. Dit traject is Nevedi bekend. Zoals altijd levert Nevedi desgevraagd diervoederspecifieke informatie aan derden. In dit geval is via Nevedi informatie verstrekt op gebied van diervoederwetgeving.

Voortzetting overleg LNV

Nevedi staat in contact met het ministerie van LNV over de aanpassing van de krachtvoermaatregel. Allereerst omdat we nog wachten op de definitieve tekst waarin wordt verduidelijkt dat, zoals eerder werd aangekondigd, de enkelvoudig aangevoerde vochtrijke producten zijn uitgesloten van de regeling. Verder voor de correctie van de RE maxima in de matrix als gevolg van de lage RE gehalten in de tot dus ver geogoste ruwvoerders. De laatste cijfers van Eurofins over de 1e helft 2020 zijn recent beschikbaar gekomen. Tenslotte heeft minister Schouten laten weten dat ze bekijkt of de regeling kan worden aangepast om diergezondheids- en dierwelzijnsproblemen te voorkomen. Ook dierenartsen hebben via hun organisatie KNMvD laten weten aan de Tweede Kamer dat de voorgenomen krachtvoermaatregel risico's met zich meebrengt voor de diergezondheid. Ook met inachtneming van de uitzonderingsmaatregel.

Structurele aanpak algemeen stikstofbeleid Nederland

Intussen heeft het Kabinet op 24 april de Tweede Kamer geïnformeerd over de 'structurele aanpak stikstof' die ze voorziet voor de langere termijn. Nevedi is op dit proces aangehaakt en is in dat kader betrokken bij de klankbordgroep Stikstof die wordt georganiseerd door DG Stikstof binnen het ministerie van LNV.

Aanpak diervoeding na 2020

Daarnaast heeft minister Schouten laten weten dat ze in de komende maanden in overleg met de sector wil komen tot een stikstofaanpak voor de veehouderij voor de tijd na 2020. Het ministerie van LNV heeft Nevedi, naast andere sectorpartijen, uitgenodigd om daarover in een werkgroep mee na te denken. Die discussie zal gaan over de mogelijkheden om via melkveerantsoenen vooruitgang te boeken maar ook de pluimvee- en varkenssector zijn uitgenodigd om in gesprek te gaan. Nevedi zal ook hier, net als gedurende het hele traject, haar voerkennis en expertise aanbieden ten dienste van het proces. Wat melkvee betreft blijft de inzet om te komen tot een aanpak op rantsoenniveau met ruimte voor ondernemers om te kiezen voor de maatregelen die het best aansluiten op zijn of haar bedrijfsvoering.

Realiseren doelen

Nevedi twijfelt geen moment aan de wil vanuit landbouw om bijdragen te leveren aan doelen. Gelet op voorgaande inspanningen en bijdragen in verschillende belangrijke dossiers, wordt dat duidelijk. Nevedi blijft altijd vanuit haar specialisme op diervoeding en innovaties in de diervoedersector actief bijdragen leveren aan het behalen van belangrijke beleidsdoelen in Nederland. Uitgangspunt is wel dat die resultaten erkend worden, gewaardeerd worden en uiteindelijk leiden tot een landbouwsector waar niet alleen boeren trots op zijn maar waar ook maatschappelijk draagvlak voor bestaat.